

Dybdeborende journalistik afslører strafbare handlinger

Fagblad eller sensationspresse – medlemmerne er delte i opfattelsen af, om Sygeplejersken skal "grave grøfter" eller formidle viden.

Sygeplejersken fremstår nu som et mønstereksempel på journalistisk prægning af dansk fagpresse. Redaktionenens første deltidsansatte journalist, der var blevet tilknyttet i begyndelsen af 1970'erne, var i 1993-94 erstattet med en redaktion bestående af 7 heltidsansatte medlemmer af Dansk Journalistforbund (hvoraf en tillige havde medicinsk embedseksamen) samt en enkelt sygeplejerske.

For første gang i tidsskriftets historie rummede *Sygeplejersken* i 1993-94 mere alment sundhedsfagligt stof end fagforingsrelaterede artikler. På 10 år var mængden af journalistisk stof tredoblet. Redaktionen satsede på grundige baggrundsartikler, fyldige interview og kampagnejournalistik. Det kostede penge,

men sygeplejerskemangelen konsoliderede tidsskriftets økonomi igennem et stigende antal stillingsannoncer. Dansk Sygeplejeråd havde nemlig besluttet at bruge denne ekstraindtægt til at styrke den interne og eksterne kommunikation. Satsningen udmøntedes i markant flere referencer til *Sygeplejersken* i de øvrige massemedier.

Baggrunden for flittigt citerede scoop var dybdeborende journalistik, der demonstrerede uregelmæssigheder i det autoriserede sundhedsvæsen. Mest blæst stod om *Sygeplejerskens* dybdeborende afdækning af spillet om de første nyretransplantationer foretaget på Århus Kommunehospital. Det gav anledning til en heftig debat:

"Hidtil hemmeligholdte oplysninger vi-

ser, at læger fra Århus Kommunehospital i 1960'erne i nogle tilfælde undlod at give akutte patienter den relevante behandling, da man ønskede at bruge dem som nyredonorer. Medicinen, de skulle have, gjorde nemlig nyrene mindre egnede. Lægerne begik desuden ulovlige og strafbare handlinger ved at fjerne nyrene fra patienter, før de var døde efter det daværende dødkriterium. Endvidere brugte de patienter som donorer, uden at de pårørende fik det at vide." [1993; 93 (32): 5]

Sagen blev rejst af sygeplejersker, som fandt proceduren uetisk. De involverede læger nægtede at have gjort noget ulovligt, men henviste til, at de blot udøvede et lægefagligt skøn – altså en prioritering på et felt, som endnu ikke var autoritativt reguleret. I pressedækningen blev sagen kædet sammen med Århus-lægenes succesrate ved hjerte-lunge-lever-transplantationer, der var påbegyndt samtidig med hjernedødkriteriet fra 1990. Journalisterne kunne afsløre "pinlige" og "acceptable" overlevelsescener i Århus, hvor den kritiske linje kom bag på nogle af fagbladets læsere:

"Vi var nogle stykker, der med undren åbnede tidsskriftet og læste den journalistisk velbehandlede beskrivelse af en 28-årig gammel epoke i sygeplejens historie.

Var det en fagpresse, der søgte at tilføre sine medlemmer ny viden, eller var bla-

Foto: Anne-L. Engström/BAM

Bro- og borebisser skabte den faste forbindelse over Storebælt i 1990'erne, og kom de til skade, var der hjælp at hente.

Natsygeplejerske i trådløs kontakt med basen på vej mellem to patienter. København, 1997.

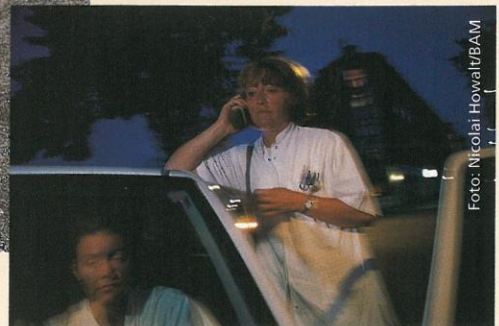

Foto: Nicolai Howalt/BAM

Foto: Kissen Møller/Hansen/BAM

Moderne sygeplejerskearbejde indbefatter også fortrolighed med arbejde ved edb-skærmen. Hobro Sygehus, 1996.

Foto: Klaus Holsting/BAM

Hjemmesygeplejerske på besøg i hjem med børn. København, 1993.

det blevet overtaget af sensationspressen?... Sygeplejersker og læger har i dag en fælles sag, der hedder ressourcer til sundhedsvæsenet. Det samarbejde bør vi arbejde for og ikke genoplive tidligere

tiders grøftegraveri." [1993; 93(36): 26-7] Hermed var journalistik kontra sygeplejefaglighed blevet et principielt spørgsmål: Skal fagbladet fungere vidensformidlende eller "grøftegravende?" Redaktionen svarede indsenderen og de øvrige kritiske røster ved at henvise til den grundlovshjemlede ytringsfrihed i et demokratisk samfund:

"For mig er der ingen tvivl om historien om de ulovlige transplantationers berettigelse – også i 1993.... Den enkelte sygeplejerske skal sige fra, hvis hun oplever, at noget er uetisk eller ulovligt. Hun er patientens repræsentant – ubetinget. Hun er vagthunden, der skal holde lægerne på ret køl, hvis de indimellem giver deres egen statistik mere opmærksomhed end patienterne. Uanset den pris hun må betale." [1993; 93(35): 13]

Her præsenteredes i kort form selve grundlaget for moderne opsegende journalistik: Det er den gode historie, der tæller. For offentlighedens skyld må fagbladet bringe enkeltstager til behandling for åbent tæppe ved at handle som "vagthund" og repræsentant for publikum.

Ofrene behøver omsorgsfulde terapeuter i bestræbelserne på at undgå kæntring af den sundhedsfaglige sejlads, som det understreges gennem metaforen "holde på ret køl."

Der er på et sådant grundlag kun nuanceforskelle mellem opsegende journalistik og professionel omsorg for patienters ve

og vel. Men disse principper har aldrig stået alene, når Dansk Sygeplejeråd på sine kongresser har taget tidsskriftet op til generaldebat. Fra medlemmer lød ofte klager over redaktionens "manglende dækning af sygeplejerskemangelen," "boulevardjournalistik" og nedprioritering af "klinisk og fagpolitisk stof."

Selvom ingen ønskede bladet stort tilbage til de tider, "hvor den ene dødkedelige artikel efter den anden skrevet af sygeplejersker, der ikke var særligt gode til at formulere sig, blev bragt ret ukritisk," ønskede flertallet af talere, at det faglige kom til at stå mere centralt i fagbladet. På den baggrund blev det besluttet at nedsætte en bedømmelseskomité, hvortil forskende sygeplejersker kunne sende videnskabelige artikler med henblik på offentliggørelse i bladet.

Debatten reflekterer den sygeplejefaglige formidlings balancegang "mellem pest og kolera:" på den ene side hensynet til den udadvendte agitation, der risikerede at ende i "boulevardjournalistik," og på den anden side smitte fra lægevidenskabelige meriteringskrav, der let kunne medføre "dødkedelige" artikler. Det er altså stadig i dette krydsfelt mellem journalistik popularisering og sundhedsvidenskabelige ambitioner, Sygeplejersken sejler rundt her ved starten af det nye årtusinde.

Lad os håbe, at både redaktion og læsere formår at holde balancen, som de har gjort det under mangt et stormvejr i løbet af de forgangne 100 år. ■

